

‘GORE DADERS’

Veel van deze door de WA ontketende acties leidden tot kleine volksoplopen. Het brutale optreden van de gelaarsde kerels wekte bij het volk een diepe weerzin:

‘Het slijpt de bijl voor deze gore daders,
wachtend de dag dat het ‘Geen Joden!’ ruilt
voor ’t vlamvend opschrift: ‘Wee de landverraders!’
Dan slaat het neer wat onze staat bevuilt’ -

aldus Rie Cramer die de tere tekenstift opeens verruild bleek te hebben voor een door ziedende verontwaardiging gedreven pen.¹

★

De bordjes ‘Joden niet gewenst’ hadden de bedoeling, in café’s, restaurants en hotels een scheiding aan te brengen tussen Joden en niet-Joden. Dat werd ook elders geprobeerd, met name op de abattoirs door slagers die NSB’er waren. In Amsterdam waar in maart getracht werd, de Joodse handelaren zowel van het abattoir als van de Centrale Markthallen te verdringen, beloofde burgemeester Voûte dat hij aan de onrust een einde zou maken, ‘in afwachting’, zo heette het in de notulen van het college van secretarissen-generaal, ‘dat het Jodenvraagstuk meer definitief zou worden geregeld.’² Kort tevoren had te Utrecht de leider van het Agrarisch Front der NSB, E. J. Roskam, aan wie de toegang tot het abattoir ontzegd was, de directeur van deze instelling toegevoegd dat hij terug zou komen zodra hij wilde en dan desnoods met steun van tweehonderd SS- en WA-mannen ‘en dan mag u de politie opbellen maar dan staan die mensen er werkloos bij, ook al zou ik een Jodenlijk dat ik gemaakt heb, nog in mijn handen hebben.’³ Enkele dagen later zorgde de *Ordnungspolizei* er voor dat alle Joden het Utrechtse abattoir verlieten. In Eindhoven kreeg de kringleider van de NSB in eerste instantie op het abattoir te horen, dat ‘de niet-Joodse slagers . . . hun messen zouden gebruiken indien werd getracht, de Joden van de terreinen van het slachthuis te verwijderen.’⁴ In de zomer werden de Joden in Zwolle van de veemarkt verdrongen als gevolg van een actie die door een NSB’er uit Kampen geleid werd; deze begaf zich terstond naar Groningen waar hij aan

¹ Rie Cramer: *Verzen van verzet* (1945), p. 21. ² Csg: Notulen, 24 maart 1941.

³ G. A. W. ter Pelkwijk: *Utrecht in de eerste jaren van de bezetting* (1950), p. 47.

⁴ Vergad. p.g.: Notulen, 3 april 1941, p. 3.